

**A DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM
DOKTORI ISKOLÁJA**

TÉZISFÜZET

A permetafora-modell alkalmazása az ószövetségi exegézisben. Jóbi szabadítás-metaforák kontextuális elemzése Walter Brueggemann hermeneutikai megközelítése nyomán

című doktori értekezéshez

Témavezető: Dr. habil. Hodossy-Takács Előd

Készítette: Máthé-Farkas I. Zoltán

Debrecen – 2019

PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK

1. Máthé-Farkas, Zoltán

Pálma, homok vagy fönix?: A Jób 29,18b értelmezésének kérdései.
Református Szemle 112 : 2 pp. 113-142. , 30 p. (2019)
Közlemény:30756357 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Szakcikk)

2. Máthé-Farkas, Zoltán

Minden napon veletek vagyok
IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ FOLYÓIRATA 29 : 1 pp.
10-12. , 3 p. (2018)
Közlemény:3309590 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

3. Máthé-Farkas, Zoltán

Pelham, Abigail: Contested Creations in the Book of Job. The-World-as-It-Ought-and-Ought-Not-to-Be. Biblical Interpretation Series 113. Brill, Leiden-Boston
2012. ISSN 0928-0731 IX + 261. old
REFORMÁTUS SZEMLE 109 : 5 pp. 581-589. , 9 p. (2016)
Közlemény:3199214 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Recenzió/kritika)

4. Máthé-Farkas, Zoltán

Metafora vagy nem metafora? Feltételezések Jób szabadítás-metaforáinak
jelentésalkotásáról
REFORMÁTUS SZEMLE 108 : 1 pp. 5-54. , 50 p. (2015)
Közlemény:3105758 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Szakcikk)

5. Alter, Robert ; Máthé-Farkas, Zoltán (Fordító)

A Biblia versművészete
Kolozsvár, Románia : Exit Kiadó (2013) , 268 p.
ISBN: 9786069323038
Közlemény:3105757 Jóváhagyott Forrás Könyv (Forráskiadás)

6. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés: Engedjünk Jézus Krisztusnak. Máté 3,13-17.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XXIV : 8 pp. 350-352. , 3 p. (2013)

Közlemény:3272155 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

7. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés: "Az Úr kedves esztendeje". Lukács 4,13-21.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XXI : 12 pp. 559-561. , 3 p. (2010)

Közlemény:3272163 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

8. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés: "Megnyisd a vakoknak szemeit...". Lukács 18,35-43.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XXI : 2 pp. 55-57. , 3 p. (2010)

Közlemény:3272151 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

9. Máthé-Farkas, Zoltán

Ravasz László esztétikai gondolkodása

THEOLOGIAI SZEMLE 53 : 4 pp. 203-212. , 10 p. (2010)

Közlemény:3105753 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Szakcikk)

10. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés: Miért adjunk hálát? 5Mózes 8,10-18.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XX : 8 pp. 379-381. , 3 p. (2009)

Közlemény:3272160 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

11. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés: "Nem az igazakat hívogatni jöttem...". Máté 9,9-13.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XX : 8 pp. 358-360. , 3 p. (2009)

Közlemény:3272157 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

12. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés: Ami embereknél lehetetlen, de lehetséges Istennél!. János 3,1-12.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XX : 5 pp. 226-229. , 4 p. (2009)

Közlemény:3272153 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

13. Máthé-Farkas, Zoltán

Kísérlet a prédikáció nyitott műként való megalkotására

REFORMÁTUS SZEMLE 102 : 1 pp. 37-84. , 48 p. (2009)

Közlemény:3105747 Jóváhagyott Forrás Idéző Folyóiratcikk (Szakcikk) Idézett közlemények száma: 1

14. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés - "Mindent jól cselekedett...". Márk 7,31-37.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XIX : 10 pp. 444-446. , 3 p. (2008)

Közlemény:3272148 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

15. Máthé-Farkas, Zoltán

Negatív vonások a $\pi\eta\eta\eta$ -képben

REFORMÁTUS SZEMLE 101 : 1 pp. 5-15. , 11 p. (2008)

Közlemény:3105744 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Szakcikk)

16. Máthé-Farkas, Zoltán

Brueggemann, Walter: Theology of the Old Testament - Testimony, Dispute, Advocacy. Fortress Press, Minneapolis - 2005 (CD-Rom edition), 777.

REFORMÁTUS SZEMLE 100 : 1 pp. 227-233. , 7 p. (2007)

Közlemény:3105741 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Recenzió/kritika)

17. Máthé-Farkas, Zoltán

Szépség és művészet teológiai értelmezései és értékelései

REFORMÁTUS SZEMLE 99 : 3 pp. 276-298. , 23 p. (2006)

Közlemény:3105739 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Szakcikk)

18. Máthé-Farkas, Zoltán

Igehirdetés: Isten országának hirdetése. Ézsaiás 42,1-4.

IGEHIRDETŐ: AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZ
FOLYÓIRATA XVI : 12 pp. 572-574. , 3 p. (2005)

Közlemény:3272152 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Nem besorolt) | Közérdekű

19. Máthé-Farkas, Zoltán

Rainer Albertz: A History of Israelite Religion in the Old Testament Period.
Volume I-II. SCM Press Ltd, London 1994.

REFORMÁTUS SZEMLE 98 : 2 pp. 226-230. , 5 p. (2005)

Közlemény:3271656 Jóváhagyott Forrás Folyóiratcikk (Recenzió/kritika)

ÖSSZEFOGLALÁS

Értekezésem Walter Brueggemann ószövetség-teológiai művében használt permetafora-modell alkalmazásának a jelentőségét kívánja igazolni. Az amerikai szerző műve úgy közelíti meg az Ószövetség szövegeit, hogy éppen magából a Szentírásból veszi érveléséhez a mintát. Meggyőzőnek tűnik számomra az, amit a tanúskodás helyzetéről ír, felmutatva a tanúságtétel valóságformáló lehetőségét úgy az egyén, mint a közösség számára.

Lehet egy hermeneutikai modellt kielemezni, értékelni, összehasonlítani más elképzelésekkel, kritikát megfogalmazni róla. Helytállósága viszont akkor nyer igazolást – szerintem –, amikor kutatási módszer kialakításához tud alapot nyújtani. Jelen dolgozatban ezért vállalkoztam a brueggemanni elképzelés továbbvezetésére és az exegézisben való alkalmazhatóságának szemléltetésére.

Az exegézis módszerére nézve nem hordoz újat ez a tanulmány – az esettanulmányban (és a 29. rész teljes szövegének megállapításánál) írottaknak helyük van a bármely irányhoz tartozó kutatói vizsgálatban. A sajátosságot viszont éppen az exegetikai vizsgálat mikéntjét meghatározó hermeneutika által tett hangsúlyok jelentik. Ennélfogva előbb a számomra megfelelőnek tekintett modellt tárgyaltam, majd annak alapján a módszert állítottam fel. A brueggemanni megközelítés nyomán az exegetikai elemzésnek egy olyan példáját mutattam fel, amelyben – hasonlóan az irodalmi alkotások vizsgálatához – odafigyelünk arra, hogy a szövegek miként alkotnak jelentést. Mert egy szöveg elsődleges hatását a poétikai megformáltsága biztosítja, amint ezt Brueggemann is megfogalmazza, a tanú beszédmódjára vonatkozóan.

Tanulmányom elején törekedtem a Jób könyvével kapcsolatos történeti kérdések áttekintésére, vázlatos bemutatására. Nem állt szándékomban erre vonatkozó új kutatási eredményt felmutatni, céлом itt a szemléltető ismertetés volt. Tettem ezt azért, hogy a Jób könyvére nézően is rávilágítsak arra, hogy a megegyezéseken túl számos kutatói véleménykülönbség létezik, amely helyzet a szintézis szükségességét hirdeti.

Az első fejezet végén összevettem a szinkrón és a diakrón vizsgálati módszereket, következtetésem pedig az volt, hogy a kettőnek ki kell egészítenie egymást. Egyrészt számolnunk kell a szerzővel, aki egy bizonyos kor befogadóira és azok helyzetére való tekintettel fogalmazott, másrészt pedig a kognitív környezet körvonalazásához szükséges az intertextualitás vizsgálat, amelynek szinkrón módozata is van.

A Jób könyve történeti kutatása eredményeinek áttekintését, valamint a diakrón–szinkrón megközelítések használhatóságának általános megfogalmazását követően a tárgyalás során rátérhettem módszerem hermeneutikai megalapozására. A modellt nem én találtam fel, viszont annak az én exegézis-javaslatomhoz való alkalmazását sajátomnak tekintem.

Walter Brueggemann permetafora-modellje mentén megfogalmazhatók voltak azok az irányelvek, amelyek feljogosítanak a bibliai – ószövetségi szöveg műalkotásként való elsődleges elemzésére. A kutató az általa megjelenített törvényszéki jelenetben a tanú beszédstratégiájának a fontosságát hangsúlyozza, ezáltal pedig figyelmünk a szövegek poétikájának mélyvizsgálatára irányul. Mert a szerzői szándékot a szöveg hordozza. – Kijelenthető tehát, hogy alapvetően szerzőközpontú modellt vállaltam fel; ezt viszont sajátosan alkalmaztam: „szerzőnek” tekintek mindenkit, aki valamilyen módon részt vett a szöveg megalkotásában – az első tanúságtévőtől a hagyományozókon-szerkesztőkön át az

éppen vizsgált szövegváltozat végső alakjának rögzítőjéig. Őket pedig a végső szövegforma „szinkronizálja”. (Ily módon, közvetetté válik ez a szerzőközpontúság – mivel számunkra a szerzői szándékot legtökéletesebben a szöveg hordozza.) Noha Brueggemann Ószövetség-teológiájában ezt tételesen nem találtam megfogalmazva, érvelésével összhangban állónak tekinthető ez a megállapítás.

Tárgyaltam a brueggemanni megközelítés által előálló kérdéseket is. A referencialitást illetően megfogalmazást nyert az, hogy végülis nem az önmagukban való tények, hanem azok interpretációi, és pedig a valamely szempontok szerinti, valamely érdekeket, világértelmezést képviselő, kognitív környezetünk részét képező szövegek irányítják a gondolkodásunkat, életfelfogásunkat, azaz kognitív struktúránkat. Ennek elméleti megalapozását végeztem a metafora használatának és funkcionalitásának felmutatásával.

Az ószövetségi kijelentésre tekintve elmondhatjuk azt, hogy a szent szövegek megfogalmazói az adott helyzetben az általuk relevánsnak ítélt beszédmodot használták, ennek megalkotását azonban megelőzhette az a (kognitív szinten történő) valóságértelmezés, amely irányította a találó beszédstratégia (poétika-retorika) megválasztását. E retorika kezdetben – akár az egyén számára, akár a nagyobb közösségben (szubkultúra, kultúra, kultúrkör) – újszerű kifejezései az általánossá váló használat folytán holt metaforákká válnak, majd némelyek lexikalizálódnak, ami a gondolkodásra való visszahatásukról tanúskodik. Ilyenképpen pedig a fogalmi metaforák hálózatát is alakítják. Ekkor pedig már a kijelentés metanarratívájának világába való bevonódásról, azaz egyéni-közösségi kanonizációról beszélhetünk. – Ezt a folyamatot irodalmilag és teológiailag így vázolhatjuk fel: Istenről való tapasztalat → elbeszélés mint tanúságtétel (prózai, lírai, drámai műnemben) → ennek egyén/közösség általi elfogadása (kanonizációja) → hitvallás, ami a már általánosultabb valóságfelfogás kifejeződése, és ilyenként egy újabb tanúságtételt képez, – ekképpen pedig előről indul a folyamat. (A tapasztalat és az arról való elbeszélés megfogalmazását pedig irányíthatják a már korábban megfogalmazott hitvallások is.)

Az érvelés során, mindezek megállapításával együttjárt annak tudtul adása, hogy a bibliai szöveg által teremtett-alakított valóságglátás ebben a (Brueggemann nyomán való) megközelítésben van annyira hiteles, mint bármely más metanarratíva. A – hitünk szerint – végtelen többlete minden más világfelfogással szemben az, hogy az „eredetleges teológiai adattól”, azaz a tanúságtévő Isten-élményétől indul, és elfogadóját az „ontológiai lényeg világával” való találkozáshoz” (Brueggemann kifejezései), azaz Isten-élményhez vezet. Az istenélményt megtapasztalók közössége pedig az Egyház, amely a szent szöveg által teremtett szövegi-szociológiai intertextualitást gyakorolja. Az Egyház egyik főfeladata pedig a hitelesként elfogadott tanúságtételek összefoglalatának, a Szentírásnak a kutatása, amely révén hozzájárul a megállapított és interpretált szöveg alapján történő tanúságtévés-igehirdetés fenntartásához.

Hogyan történjék a szöveg megállapítása, amelyre majd a magyarázat épül? Ennek egy módozatát dolgoztam ki. Szem előtt tartottam azt, hogy egy módszer nemcsak akkor tekinthető tudományosnak, ha olyan modellre épül, amely helytáll(hat) a kritikákkal szemben. Hanem tudományosnak tekinthető azért is, mert általánosan, azaz minden szöveg esetében alkalmazható. Az ebben a dolgozatban bemutatott esettanulmány révén törekedtem igazolni módszerem használhatóságát.

Szükséges volt előbb pontosítani azt a szövegváltozatot, amely alapján történik az elemzés. Jelezttem, hogy képtelenség egy adott szöveg jelentését diakrón módon megállapítani (amint Mozart *Rekviemjét* sem lehet ilyen módon előadni), mivel ez „montázs-szöveget” kínálna az értelmezés számára. Javallott kiválasztani a hagyományozás vagy a stabilizáció egyik termékét, és azt szinkrón módon vizsgálni a maga kora (történetileg feltárt) kognitív

kontextusának tudomásulvételével. Mert az idő egy adott pontján mindig szinkronitás létezik – az addig létrejövő szövegek (de tulajdonképpen minden ismeret) egyidejűleg tartoznak a kognitív környezethez.

Noha az általam javasolt hermeneutikai modell szerint elvileg a kutatás bármely változatot tárgyalhatja, én a *textus receptus*, vagyis a Leningrádi kódex által hordozott szöveg mellett döntöttem. Tettem ezt abból a rendszeres és gyakorlati teológiai megfontolásból (is), hogy az egyházi közösség számára ennek alapján történik az ígehirdetői tanúságtétel, tudniillik ez a szövegváltozat az, amelyet korunk e két említett teológiai diszciplínája használ. Ennek a szövegnek a hitelességét pedig a kanonizáltsága biztosítja, tudniillik az, hogy a „bírótság” (azaz: a vallási-egyházi közösség és tagjai egyenként) a valóságnak megfelelőként ítélte meg.

Megállapítást nyert, hogy alapvető fontossággal bír a kiválasztott szöveg kognitív környezetének a kutatása. Mert a „szerző” – aki a Leningrádi kódex esetében a masszoréták közössége – beleértett olvasókkal számol műve megalkotásakor. Dolgozatom hiányosságának tekintem, hogy annak megírásakor az első ezredfordulón keletkezett műre vonatkozó háttérismeretek bővebbek is lehettek volna... Mindamellelt, fontosnak tartottam odafigyelni a masszoréta megjegyzésekre, azzal érvelve, hogy ami számukra kérdéses volt a szövegben, azt ők amúgy is jelezték. Ennélfogva ez a feltevés óvatossá tett a javasolt szövegmódosításokra és -megállapításokra való kitekintésemkor. – Lényeges továbbá a kognitív környezet minél behatóbb ismerete a jelentésalkotás mikéntjének és „nyersanyagának” körvonalazása szempontjából is. Jóllehet nem kérdéses a Leningrádi kódex esetében az ószövetségi párhuzamok jelenvalósága a közösség tudatában, mindamellelt az extrabiblikus párhuzamok vizsgálatánál távolról sem közömbös, hogy a ma általunk ismert, feltárt szöveganyagok tartalma részét képezte-e a masszoréták *Sitz im Leben*jének vagy sem. Ezért továbbra is elvégzendő feladat marad az elemzés tárgyát képező szövegváltozat kognitív környezetének alapos feltárása. Ez azt is jelenti, hogy az esettanulmányban tett következtetéseket esetleg felülírhatják a kutatás újabb eredményei.

Az esettanulmány vizsgálati tárgyául Jób 29,14 első felsorát választottam. (Tettem ezt azért, mert érintőlegesen már korábban is foglalkoztam vele, aminek folytán pedig elkészült az a metaforaelemzés, amely jelen írás elsődleges mozzanatát és magját képezi.)

Kontextuálisként jelöltem meg az elemzést, mivel nem lehet szövegjelentést az összefüggései nélkül vizsgálni. A metafora állítást hordoz (egytagú változatában is), ami azt jelenti, hogy tömondatként fogalmazható meg, ennélfogva alapszinten az alany és állítmány egymás számára kialakult kontextusát látjuk benne. Az egyes metaforák jelentése a szövegösszefüggésüket képező nagyobb egységben, legvégül a műalkotás egészében körvonalazódik, amelynek poétikai megoldásai bizonyos főmetaforák által meghatározott hálózatként „tartják fenn” a mű világát. Ezért állandóan odafigyeltem a tágabb és szűkebb összefüggés-keretekre.

Mivel a műfajok irányítják valamely szöveghez való közeledésünket, ezért először a Jób könyvének idevonatkozó kérdéseire kerestünk választ. Arra a következtetésre jutottunk, hogy ezt a költői művet *sui generis* alkotásnak lehet tekinteni; ezzel együtt pedig Jób hite fejlődésének a narratíváját ismerhetjük fel benne.

Közeledve a kiválasztott lókushoz, Jób 29–31 egységének műfaji vonatkozásait tárgyaltuk. Egyrészt az eredeti szöveg Jób [második] *másáljának* nevezi a 29,1-el kezdődő egységet, ami monológot tartalmaz. Másrészt tekinthető a könyv e három fejezete egy „ön-narratívá”-nak, ekként pedig az önéletrajz műfaji vonásait látjuk meg benne. Továbbá, ha a könyv törvényszéki metafora motívumára gondolunk, akkor érthetjük nyilvános tanúságtételként is. – Mindamellelt, jótett- és rossztett-, bűn-, testrészt-, illetve embertípus-

katalógusok feldolgozását is megtaláljuk itt. Szerkezetileg pedig a panaszdalok struktúráját mutatja a 29–31. részek szövege.

A 29. részt mint Jób szenvedése előtti életviszonyainak katalógusát írhatjuk le. De ezen túl kifejezett vagy rejtettebb listák nyomait is felismerhetjük, úgymint az embertípusokét, a testrészekét, a jótettekét, nyelvtani jellegűt pedig az időhatározói tagmondatok sorozata képez. A panaszszóltárookra visszatekintve, ez a rész „az akkor és most” típusú elbeszélésnek az első mozzanataként határozható meg.

A műfajvizsgálatot a 29. rész szövegének fordítása és nyelvtani- valamint makrostruktúrájának a tárgyalása követte. E fejezet mögött áll mindaz, amit a 2. mellékletbe helyeztem, ahol a fordításom műhelymunkája olvasható. Ebben a szövegmegállapításban arra törekedtem, hogy magyarul mutassam fel a héber szövegben felismerhető nyelvtani és strukturális megoldásokat. Ez igencsak darabossá, sőt helyenként éppen „magyartalanná” tette a magyarul írt változatomat, hiszen a magyar nyelvi szabatos megfogalmazás határait feszegettem – ezért neveztem *labor-fordításnak*. Ennek hasznát abban látom, hogy közvetlenül tárja elénk a forrásszöveg poétikáját (noha így is csak részlegesen). Mert az általam végzett elemzést lehet e fordítás nélkül is végezni, viszont akkor az esetenként vonatkozó héber szövegrészek folyamatos idézésének alternatívája maradt volna, ami a tudatban állandó nyelvi „átkapcsolással” járt volna együtt; továbbá az is kérdéses számomra, hogy miként vált volna legalább ennyire átláthatóvá a szöveg által hordozott nyelvi és strukturális összefüggés.

Mint a dolgozatban idézett-utalt (külön, függelékbe is helyezett) fordítások is igazolják, sokan törekedtek a Jób könyvének vizsgálatán belül ennek a résznek az exegetikai és interpretációs kérdéseit megoldani. Szövegmegállapításom és fordításom az ő munkájukon alapszik, hiszen akár elfogadtam, akár nem vettem figyelembe a javaslatokat, ezek a szövegolvasatok segítettek megérteni a Jób 29 költeményét és körvonalazni mindazt, amit szerintem fontos tudnunk ahhoz, hogy a 14. költői sor metaforáit elemezhessük. – A fordításokat számbavéve kiderültek a 29,14a értelmezési nehézségei, de ezeket igyekeztem nyelvtanilag, illetve a strukturális és a szemantikai vizsgálat révén tisztázni. Megállapítható, hogy némely megközelítésektől eltérően, a 29,14 költői sorában nem áthajlást látunk; továbbá, hogy a 29,14aβ mondatát alkotó tárgyias ígét visszaható értelemmel kell fordítanunk.

A nyelvtani elemzés során számos gazdagító élményem volt. Elsősorban a héber grammatikai kézikönyvek segítségével tárult fel előttem az az összefüggés-hálózat, amit a szemantikai-tartalmi vizsgálódással csak nagyvonalakban körvonalazhatunk. Viszont amikor mindenik szóra-szókapcsolatra egyenként odafigyeltem, kirajzolódott előttem külön-külön a költői sorok mikrostruktúrája, sőt a többször előforduló hasonló vagy azonos nyelvtani szerkezetek megvonalazták a Leningrádi kódex szövegváltozata által hordozott költemény makrostruktúráját is. Mindezek pedig megerősítettek abban a feltevésemben, hogy javallott a legmélyrehatóbb vizsgálattal a masszoréták által rögzített szövegváltozat nyelvtani, strukturális, szemantikai helyénvalóságát ellenőrizni, és ekként igazolni azt. Ezeknek nem egybehangzása esetén viszont a szövegkritika eljárását kell alkalmaznunk.

A kiválasztott költői szövegrészlet alakzatainak jelentésalkotását vizsgálva abból indultam ki, hogy pontosan mely szavak-szerkezetek azok, amik szemantikai inkongruenciát, „impertinenciát” (Ricoeur) okoznak. Kiderült, hogy a felszínen olvashatók alapján csak elnagyolt megállapításokat tehetünk. Ezért az ún. „háttéralakzat” modelljének alkalmazását javasoltam, amellyel leírhatónak látom az egyes metaforikus mondatokat/állításokat. Ily módon pedig kiderült, hogy a 14a félsor két mondatában három metaforával van dolgunk, amelyek a következő tömondatokkal azonosíthatók: *AZ IGAZSÁG EGY ÖLTÖZET, AZ IGAZSÁG EGY SZEMÉLY, JÓB EGY ÖLTÖZET*. Ezek megfogalmazásával sikerült

megalapozni a lexémák intertextuális vizsgálatát. Annak során előbb a közvetlen szöveggörnyezetükre figyeltünk, és pedig a 14a és 14b párhuzamot mutató egységére. Majd továbbléptünk a teljes Jób könyve, illetve az egész Ószövetség szövegének kontextusa felé. Megállapítást nyert, hogy nem egyedi képalkotással van dolgunk a Jób 29,14a felsorban, megtaláljuk mindhárom metafora változatait a Héber Bibliában. Kitekintettünk végül a tematikai-műfaji párhuzamokra is. – Az intertextuális vizsgálat másik fő mozzanatát képezte az említett metaforák párhuzamainak a Biblián kívüli közel-keleti írott anyagban való kutatása. Erre vonatkozóan két megjegyzéssel kell élnünk. Egyfelől igen korlátozott volt a vizsgálat anyaga (főként az *ANET*-ben kerestem). Másrészt pedig kérdéssé teszi az így összegyűjtött adatok relevanciáját az, hogy a jelen dolgozathoz végzett kutatás nem terjedt ki a masszoretáknak ezen szövegekről való ismeretük tárgyalására. Talán még kevesebbet tudnánk beszélni arról, hogy a hagyományozás korábbi szakaszaiban a szerzők-szerkesztők mennyire voltak tudatában ez alakzatok által képzett nem-bibliai fordulatoknak. Viszont jeleztem azt is, hogy egy metaforát nem feltétlenül az tesz élővé, hogy nincsenek párhuzamai, hanem attól is újszerű lehet, hogy az adott szövegben való sajátos felhasználásával sajátos retorikai célt valósít meg.

A vizsgált metaforákat végül „önmagukban”, azaz szemantikailag elemeztem. Ez mindhárom esetben a metaforikus tartalom és hordozó lexémáinak analízisét jelentette, amely során megállapítottuk a szemémákat. Így kerestük azt, hogy miért éppen egyik vagy másik hordozóra esett a szövegalkotó választása, mi lehetett a metaforizáció alapja. A metaforák jelentéstani vizsgálata, valamint a 29. rész egészének háttérismerete megalapozta annak kijelentését, hogy Jób védelmezte az igazságot (*JÓB EGY ÖLTÖZET*), (ezért) az igazság megvédte (14aa; *AZ IGAZSÁG EGY ÖLTÖZET*), az ítélet pedig ékesítette Jóbot (mint palást és süveg; 14b). A második felsorban foglaltak pedig ismét a védelem gondolatát érvényesítik, mivel a státusz (amit itt a ruha jelez) megvédi a státusz birtokosát. Jób tehát az ily módon elképzelt igaz-volta tudatával képzelel el, hogy érvelhet a maga ügyében Isten előtt.

Dolgozatom utolsó mozzanataként pedig visszatekintést végeztem: számbavettem a 29,14a metaforáinak mikrostrukturális szerepét, majd kerestem a 29. rész makrostrukturájában betöltött helyüket, végül pedig a Jób könyve egészében felismerhető párhuzamok által képzett összefüggéseket körvonalaztam. És kiderült az, hogy a 29. rész 14. verse önmagában is, mintegy összesűrítve hordozza a Jób könyvére jellemző tematikai-teológiai sajátosságokat.

Tanulmányomban tehát arra tettem kísérletet, hogy előbb hermeneutikailag igazoljam a bibliai szöveg „elegendő” voltát ahhoz, hogy életfelfogást-életvitelt meghatározó metanarratívát körvonalazzon az ember számára. Vizsgálatom Brueggemannak arra a megközelítésére építkezik, mely szerint a Biblia tanúságtételében a valóságot teremtő-alakító eszköz a tanúskodó retorikája (azaz beszédstratégiája), amelyet befolyásolhat a helyzet, a beszélő hangulata, műveltsége stb. Remélem, sikerült rámutatnom arra, hogy ez a hermeneutikai modell kifejezetten megengedi, sőt előírja a szent iratok esztétikai aspektusára, a poétikai-stilisztikai műveleteikre való odafigyelést. – A Leningrádi kódex szövegének vizsgálata mellett döntöttem, mert ez a kanonizált-elfogadott szöveg. (Viszont ugyanezt a módszert tekintem elfogadhatónak az időtengely valamelyik pontján beazonosított bármely szövegváltozat részlete esetében: a relatív alapszöveg megállapítása a sajátjának tekinthető kognitív környezet figyelembevételével, annak szövegkontextuális elemzése, szemantikai analízis.) Nem akar ez elfordulás lenni a történeti vizsgálatról, hanem eredményeinek az exegézisben (főként a szemémamegállapításban) való felhasználására fogalmazódott meg javaslat ebben a tanulmányban. – A Jób 29,14a metaforáinak e dolgozatban végzett elemzése

során – úgy vélem – sikerült rámutatnom arra, hogy egy szöveg tudományos igényű értelmezése során szükséges a jelentésalkotás lehető legapróbb részletekre kiterjedő vizsgálatát elvégezni, mert noha a képalkotás olykor inkább „lazán” (Forgács) történik, mégis, a szavak, kifejezésmód megválasztása, a mondanivaló közlésének felépítése, elrendezése mögött szerzői szándékosságot fedezhetünk fel – a szerzői szándék ugyanis a szöveg poétikájában-retorikájában fogalmazódik meg. A per-metafora végsősoron a szerző- és a szövegközpontú olvasatok összetettjét javasolja: a szöveg maximálisan a szerzői tevékenység eredménye, jelentésalkotása a szerzői szándékot hordozza; mindamelllett a „szerző” beleértett – nem „az eredeti”, hanem a vizsgálatra felvett (bármelyik) változatot (akár szerkesztéssel is) megalkotó „tanút” kell értenünk alatta

Természetesen, a „szerzői” szándékot nem kutathatjuk a mai kognitív környezet koordinátái szerint (de kérdés, hogy egyáltalán mennyire tudunk ettől elvonatkoztatni). A végső forma műalkotásként való megközelítésében pedig vigyázni kell arra, hogy az esztétikai megoldás körvonalazásakor ne az történjék, hogy tényleges szövegromlásra építünk szövegértelmezést. Ennek elkerülésében nagy segítséget jelent a szűkebb vagy tágabb intertextualitás vizsgálata, azt követően pedig a szövegkritikai vizsgálat. Általában véve, valamely szövegváltozat intertextuális párhuzamainak egy adott időponton való szinkronitása megállapításához szükségünk van a keltezés adataira, az anakronizmusok elkerülése végett.

Úgy vélem, hogy e dolgozatnak sikerült rámutatnia a Walter Brueggemann által javasolt per-metafora hermeneutikai modellnek az alkalmazhatóságára.

VITATÉTELEK

1. A brueggemanni permetafora-modell releváns megközelítés, segít abban, hogy azonos szöveg kerüljön a kutató, az igehirdető és az igehallgató elé.
2. A bibliai metanarratívát a Leningrádi kódex szövege alapján körvonalazhatjuk – nem a szövegkritikailag kifogásolhatatlan volta miatt, hanem mert ez egy tanúság-szöveg.
3. Nem véletlen a szöveg megformáltságának a mikéntje. Noha nem zárhatók ki az írni tévedések és szövegromlások, elsődlegesen a szöveg poétikáját szükséges vizsgálni, mert a szöveg maximálisan a szerzői tevékenység eredménye, jelentésalkotása a szerzői szándékot hordozza.
4. A szerző: az, aki az eredeti szöveget alkotta, de idetartoznak a redaktorok, sőt a másolók is, mint a legutóbbi változat készítői.
5. A nyelvtani szóalakok és szerkezetek használata struktúraalakító szerepet hordoz – lásd például Jób 29,14a khiazmusát, valamint a 29,3 és 29,6 sorok megfeleléseit.
6. Műhelymunka szintjén hasznos a labor-fordításra való törekvés. Legtöbb esetben nem sikerül úgy, mint a Jób 29-nél, akkor viszont fontos a héber nyelvtani szerkezetekkel való struktúraalkotás minél pontosabb felvázolása.
7. A poétika körvonalazásánál egyidejűleg kellene jelen lenniük a nyelvtani, strukturális, kontextuális, szemantikai, illetve intertextuális megfeleléseknek. Ez jelenti az ilyen jellegű vizsgálatok elvégzését. Az egyedi szóalakok-szerkezetek, a szövegbeni hibák és romlások viszont más változatok vizsgálata felé fordítanak. Olyan verzió elfogadása vagy módosítás a javallott, amely a leginkább megfelel az imént megállapított feltételeknek.
8. Valamely más szövegem átvétele előtt szükséges megvizsgálni az illető olvasat poétikai funkcióját a saját eredeti összefüggésében. (Például Rembrandt Három kereszt karcolat- és hidegtű alkotásának változatai külön műveknek számítanak. Bizonyos képelemek áthelyezése egyik változathoz a másikba nem az „eredetinek” a rekonstruálását jelenti, hanem egy teljesen új alkotást – az értelmező által készített montázst – hoz létre.)
9. A szemantikai vizsgálat érdekében szükséges a masszoréták kognitív környezetének minél alaposabb vizsgálata.

Applying the trial metaphor in the exegesis of the Old Testament. Contextual analysis of the Joban deliverance-metaphors after Walter Brueggemann's hermeneutical model.

SUMMARY

This thesis aims to demonstrate the significance of the applicability of the trial metaphore model in Walter Brueggemann's Old Testament teology work. He approaches the texts of the Old Testament with a pattern taken from the Scripture itself to be used in his reasoning. I find convincing what he writes about testmony, showing the possibility of testimony to form the reality for the community and the individual.

A hermeneutical model can be analysed, appreciated, compared with other concepts, may be criticised. I consider that its pertinence will only be proven when the model is able to ground a method for the research. This is why I undertook to extend Brueggemann's idea and to illustrate its applicability in exegesis.

The present work doesn't say anything new regarding the method of the exegesis – those presented in the case study (and at determining the full text of the 29th chapter of the Book of Job) could have their place in every kind of scientific investigation of the biblical texts. The particularity is assured by the accents placed by the hermeneutics which governs the analysis. For this reason first I talk about the model which I saw adequate, and on which I raised the method. Led by the Brueggemann's concept I showed a kind of exegetical analysis, through which we can pay attention to the manner as the texts are creating the meaning. Since the effect of a text is provided by its poetical form, as this is stated by Brueggemann on the witness' way of talking.

Firstly I sought to survey roughly the historical questions regarding the Book of Job. I didn't want to present new investigation results, my aim was illustrative exposition since I tried to show that there are a lot of differences among the opinions of researchers. And this situation needs synthesis.

At the end of the first chapter I compared the diachronic and synchronic method of investigation, and I concluded that they should complement each other. On one hand we have to think of the author who composed in consideration of the recipients and their situations in a specified time, on the other hand intertextual examination is needed – which has synchronic modality too – for delineating the cognitive environment.

After outlining the historical inquiry of the Book of Job and after the general wording of the applicability of the diachrone-synchrone approach I should begin to establish my method hermeneutically. I did not invent the model, but its adaptation to the proposal of exegesis is mine.

Along Walter Brueggemann's trial metaphor we can formulate guidelines which authorise us to the primary analyse the texts of the Bible, of the Old Testament as artworks. In the scenery of the trial this researcher emphasizes the importance of the witnesses' strategy of speech, so we tend to the deep-study the poetics of texts. Because the author's intent is conveyed by the text. – It can be said that I undertake an author-orientated model; but this is adopted in a specific way: I consider an "author" everyone who contributed in any form to the forming of the text – from the first witnesses through the transmitters of the tradition and editors up to those who fixed the form of the last version which is currently analysed. They are "synchronized" by the last form of the text. (This way my author-orientation becomes indirect, because for us the author's intent is reported mostly by the text.) – Although this I

didn't find affirmed explicitly, this statement can be in accordance with Brueggemann's argumentation.

I also presented the questions arising as a result of Brueggemann's idea. Regarding referentiality it was said that our thinking, our view of life, namely our cognitive structure is actually governed not by the facts, but by the interpretation of the facts, by the texts which represent certain viewpoints, interests, views of the world, which are part of our cognitive environment. This thesis was grounded by showing the use and functionality of the metaphor.

Looking at the revelation of the Old Testament we can say that the authors of the sacred text in certain situation used the mode of language which they found to be relevant. But the creation of this speech should have been preceded (on the cognitive level) by that interpretation of reality which determined the choosing of the adequate strategy of speech (the poetics and rhetoric). For the individual or for the greater community (subculture, culture, cultural sphere) the new-like expressions at first of this rhetoric by general use become dead metaphors, later some of them are lexicalized – which proves their retroaction to the thinking. So they form the net of the cognitive metaphors too. And then we can talk about the overlaying in the world of the metanarrative of the revelation, namely this is an individual and communal canonization. – This process thus can be outlined in literary and theological way: experience of God → story as testimony (in the genre of prose, lyric, drama) → acceptance of the testimony by the individual/community (this is the canonization) → the creed, which is the more general conception of the reality and so it represents a newer testimony, – and hence the process is restarting. (The formulating of the experience and the narrative about it can be guided by earlier composed creeds too).

In course of reasoning, together with the statement of these it was declared that the seeing of reality created and formed by the biblical text in this approach (showed by Brueggemann) is as authentic as any other metanarrative. (According to our faith) its measureless increase against every other world-understanding is that it is starting from the "originary theological data", i.e. from the God-experience of the witness, and that person who accepts this view of reality is led too to the "real world of ontological substance" (terms of Brueggemann), namely to the experience of God. The community of those who had the God-experience is the Church, which is practising the textual and sociological intertextuality created by the sacred text. One of the prime duties of the Church is the research of the Holy Scripture which is the sum of the testimonies accepted as being authentic. By this research the Church maintains the testimony – the preaching of the determined and interpreted text.

How the determination of the text on which will be built the interpretation has to take place? I have elaborated a means for this. I kept in mind that a method can be considered scientific not only when it is built on a kind of method which can resist criticism. But it can be regarded as scientific, because it can be applied generally – that is for all texts. I tried to confirm the applicability of my method through the case study in this paper.

It was necessary to specify the version of the text on which the analysis is based on. I mentioned that it is impossible to determine the meaning of a text in a diachronic way – as Mozart's *Requiem* cannot be performed in this manner either – since this would offer a "montage-text" for interpretation. It is advised to choose one of the products of the tradition or the stabilization and to investigate it synchronically in the (historically revealed) cognitive environment of its time. Since in a certain point in time there is synchrony – the texts created up to that point (and actually all knowledge) are simultaneously part of the cognitive environment.

Although the hermeneutical model offered by me in principle can treat any of the versions, I chose the *textus receptus* of the Church, that is to say the text held by the Codex Leningradensis. I did this with systematic- and practical theological deliberation (too), that the testimony of predication based on this text happens for the community of the church –

because this version is that one which is used in our age by the named two theological disciplines. The authenticity of this text is supported by the fact of its canonization, namely that the „law-court” – which is the community of the Church, and its individuals – judged it as corresponding with the reality.

It was said that research of the cognitive environment of the chosen text is essential. For the „author” – who in the case of Codex Leningradensis is the community of massorettes – calculated dealing with implied readers when he created his work. I consider to be a deficiency of my paper that the background-knowledge about this document written at the first turn of Millenium is missing from it. Nevertheless, I consider important to look at the massorettes’ notes, arguing that they indicated what was questionable for them in the text. Thus this premise made me careful when I considered the suggested emendations and determinations of the text. Furthermore, the utmost knowledge of the cognitive environment is essential for outlining how of the meaning-formation and its „raw material”. Though in the case of Codex Leningradensis the presence of the textual parallels of the Old Testament in the consciousness of the community is beyond question, however on examination of the extra-biblical parallels it is not at all indifferent that the discovered and by us known knowledge of the texts were part or not of the *Sitz im Leben* of massorettes. For this reason, the thorough investigation of the cognitive environment of the version of text which is subject to analysis remains to be done. This means that the conclusions formulated in the case study may be be overwritten by the new results of the research.

I chose the first half-line of Job 29,14 as the subject of the case study. (I did this because tangentially I had been treating with it formerly, when the metaphor analysis took place, which can be considered the primary momentum and core of the present study.)

I labelled the analysis as contextual because the meaning of a text cannot be investigated without its correlations. The metaphor contains a predication – in its monome form too – which means that it can be formulated as a simple sentence, thus on the basic level we shall see the context of subject and predicate emerged for each other. The sense of the given metaphors is delimitedated in the greater unit which forms their context and finally in the whole of the art work, whose poetical devices „keep up” the world of the writing as a network by certain central metaphors. Therefore I permanently paid attention to the narrower and wider frames of the context.

Since the genres guide our approaching to some text we sought answer regarding this kind of questions of the Book of Job. It was concluded that this poetical work can be seen as being a *sui generis* work; and withal it we can identify the narrative about the development of Job’s faith.

Approaching the chosen locus we treated the aspects regarding the genre of the unit of Job 29–31. On one hand the original text names the unit beginning with 29,1 – which contains a monologue – as Job’s [second] *mashal*. On the other hand this three chapters of the book can be seen as a „self-narrative” and thus we see in it the generic aspects of the autobiography. Further, if we are thinking at the motif of trial metaphor of the book we can understand it as a public testimony. – Nevertheless we find here the adaptation too of the catalogues of good and evil deeds, of sins, of body-members, and of the human-types. And structurally, the text of the chapters 29–31 shows the framework of the laments.

The chapter 29 can be described as the catalogue of Job’ life-circumstances before his suffering. But beyond this we can recognize the paths of more explicit or hidden lists, such as that of the human-types, of the body-members, of the good deeds, and those of the grammatical kind are constituted by the sequence of the time-clauses. Looking back to the psalms of lament, this chapter can be defined as the first moment of the „then-and-now”-type narrative.

The examination of the genre was followed by the translation and treating of macrostructure the text of chapter 29. This part of the study has as background all that can be found in the second appendix where workshop of the translation made by me is presented. In this determination of the text I sought to show in Hungarian the grammatical and structural devices which can be identified in the Hebrew text. This made my Hungarian version quite rough, in some places even as "bad Hungarian speech", because I tried the borders of the regular composing – for this I named it *lab-translation*. I see its usefulness in the fact that it discloses the poetics of the source-text (but only partially). Because the analysis made by me can be done without this translation, which would leave the alternative of ongoing quotation of occasionally relevant parts of the Hebrew text. And this should have been done along with a continuous "switching" in the mind. Furthermore, for me the question remains whether the linguistic and structural correlations in the text would have been as transparent.

As the translations quoted and referred in the work (and put in a separate appendix too) confirm, many have tried inside the examination of the Book of Job to solve the exegetical and interpretation questions of this chapter. My text-determination and translation are based on their work, because whether I accepted or refused their proposals, these readings of texts helped me understand the poem of Job 29 and to outline all those which are important to know for analysing the metaphors of the 14th poetical line. – Looking at the translations the problems of interpretation of 29,14a became clear, but I sought to clarify them by grammatical, respectively by structural and semantic investigation. It can be stated, that – distinctly from some approaches – in the poetical line of the 29,14 we don't see enjambment; furthermore, the transitive verb which forms the clause of the 29,14aβ has to be translated with reflexive sense.

In the course of the grammatical analysis I had a lot of enriching experiences. Firstly, by the help of the grammatical handbooks a network of correspondences revealed in front of me, which otherwise can only outlined in general through the investigation of semantics. But when I looked at every word and every phrase individually, the microstructures of the poetical lines were showing up one by one; moreover, the similar or identical grammatical structures let the macrostructure of the poem contained by the version of the Codex Leningradensis to be seen. – All these strengthened me in the assumption as it advised me to verify with the deepest examination the grammatical, structural, contextual, and semantic propriety of text-version fixed by the massoretes. If these is no concordance, we need to use the procedure of the textual criticism.

Examining the figures of the chosen detail of poetical text I started from the question exactly which words and phrases are those which create semantic impertinence (Ricoeur's term). It was revealed that we can make only rough statements on the base of those which are readable on the surface. Therefore I suggested the use of the model of the "background figure" by which I see the given metaphorical clauses/statements describable. In this way it was found that we have to deal with three metaphors in the two clauses of the half-line 29,14a, which can be described with these simple sentences: *THE TRUTH IS A GARMENT*, *THE TRUTH IS A PERSON*, *JOB IS A GARMENT*. Formulating these we managed to establish the intertextual investigation of the lexemes. During this we first looked at their immediate textual context, namely at the unit of 14a and 14b which shows parallelism. After it we stepped forward to the entire Book of Job, respectively to the whole textual context of the Old Testament. It was stated that we have to do not with a unique imaging in the half-line 29,14a, because we find the versions of all the three metaphors in the Hebrew Bible. At the end we looked at the parallels of themes and genres. – The other main point of the intertextual analysis was the examination of parallels of the named metaphors in the extra-biblical Middle Eastern literature. Regarding this we have to make two comments. On the one hand the material examination was narrow enough (I was searching mainly in *ANET*). On the other hand, the

relevance of data collected this way is questioned by the fact that the research made for this paper did not extend to the treating of the massorettes' knowledge about these texts. Maybe we could talk less regarding how much the authors and editors were aware of the non-biblical phrases created by these figures. In turn I also mentioned , that a certain metaphor not necessarily becomes alive only by the fact that it has not parallels, but it can be innovative through its special applying it attains a special rhetorical aim in a given text.

At the end I analysed the examined metaphors "by themselves", namely in semantic way. This meant in all the three cases the analysis of lexemes of the metaphorical *tenor* and *vehicle*, in the course of which we determined the sememes. So we sought why the creator of the text chose one or the other vehicle, what could have been the ground of the metaphorisation. The semantic analysis of the metaphors, and the background-knowledge of the entire chapter 29 established the affirmation that Job guarded the truth (*JOB IS A GARMENT*) and (for this) the truth guarded him (14a; *THE TRUTH IS A GARMENT*), and the judgement beautified Job (as a cloak and a turban; 14b). Those formulated in the second half-line enforce again the idea of guarding, because the status (pointed here by the garment) guards the owner of the status. Hence Job believes by his thus-imagined righteous being that he can argue in his case before God.

In the last moment of my study I made a retrospection: I reviewed the microstructural function of the metaphors of Job 29,14a, and sought for their places in the macrostructure of chapter 29, and finally I outlined the correspondences created by the parallels recognizable in the whole Book of Job. And I found that the 14th verse of the chapter 29 also carries by itself , as if condensed the thematic and theological particularities of the Book of Job.

In my study I first tried to demonstrate hermeneutically the "sufficient" character of the biblical text for outlining a metanarrative determining the view of life, the way of life of man. The examination made by me is built on Brueggemann's conception according to which the reality-creating and -forming device is the rhetoric (namely the strategy of speech) of the testimony-maker, which may be affected by the situation, by the speaker's feeling, by his erudition etc. Hopefully, I managed to show that this hermeneutical model allows, actually prescribes in an explicit way the attention to the aesthetic aspects, to their poetical-stylistic procedures of the sacred texts. – I settled upon the examining of the text of the Codex Leningradensis because this is accepted, canonized. (But this method I see applicable at any version of the text identified in some place of the axis of time, namely: establishing a relative base-text with regard to its cognitive environment, its text-contextual analysis, semantic analysis.) This does not aim to turn from the historical investigation, but there was formulated suggestion for the use of its results in exegesis (especially in determining of sememes). – I think that in the course of analysing the metaphors of Job 29,14a I managed to demonstrate that in the scientific examination of a text must be investigated in the finest details of the forming of the meaning. Because – although the imaging happens more "loosely" (Forgács's term) – behind the choosing of the words, of the mode of the expression, behind the building of the communication of the message, of its layout we can recognize the authorial intent. The intent of the author is formulated in the poetics-rhetorics of the text. The trial metaphor basically suggests the complex of the author- and text-oriented readings: the text in maximal way is the product of the authorial activity; nonetheless the "author" is implied – we have to understand that his person is not the "original" one, but the "witness" who is the creator (even through redaction) of the version which is actually analysed.

Of course, the "authorial" intent cannot be examined according to the grid-lines of our cognitive environment – but question is: how much can we abstract from this. And in the approach of the last textual form as an artwork, in outlining the aesthetical solution we have to beware of building interpretation on corrupted text. In order to avoid this the investigation of the wider and narrower intertextuality greatly helps us , and afterwards the textual criticism.

Generally said, for stating the synchrony on a certain point of the time of the inter-textual parallels of some textual version we need the informations regarding its dating – to avoid anachronisms.

I hope that the present study managed to demonstrate the applicability of the hermeneutical model of the trial metaphor proposed by Walter Brueggemann.

THESES FOR THE PUBLIC DISPUTE

1. Walter Bureggemann's model of trial metaphor is a relevant approach – it helps in having the same text before the researcher, the preacher and the hearer of the Word.
2. The biblical metanarrative can be outlined based on the text of the Codex Leningradensis – not because it would be demurrable according to the textual criticism, but because this is a text of testimony.
3. The mode of the forming of the text is not incidental. Although the scribal mistakes and the textual corruptions cannot be excluded, mainly examination of the poetics of the text is needed. Because the text is the product of the authorial activity in a maximal way, its forming of the meaning conveys the author's intent.
4. The author is: that person who created the original text, but the redactors, and even the copyists are included, who are the creators of the last version.
5. The use of grammatical forms of the words and phrases has the function of forming the structure – look for example the chiasm of the half-line 29,14a and the correspondence of lines 29,3 and 29,6.
6. On the level of workshop it is useful trying to make a lab-translation. Mostly it will not turn out as at the Job 29, but in that case is important to outline exactly as much as possible the forming of the structure with the grammatical constructions.
7. At the outlining of poetics the simultaneous existence of the grammatical, structural, contextual, semantic and intertextual correspondences is important. This means making this kind of examinations. The individual word-forms and phrases, the mistakes and corruptions in the text turn us to looking at another versions. Acceptance of that version or that emendation which mostly corresponds to the just now stated conditions is suggested.
8. Before borrowing of another text-detail it is necessary to examine the poetical function of that version in its original context. (For example, the versions of Rembrandt's *Three Crosses* etching- and drypoint-work are reckoned as different masterpieces. Displacing certain imagine-details from on version in another does not mean the reconstruction of the "original", but an entirely new creation – it is a montage formed by the interpretator.)
9. For the sake of the semantic examination it is necessary to look at the massorettes' cognitive environment as thoroughly as possible.